

5. ОДАУ. — Ф. № 11, — Оп. № 151. — Спр. № 52. — Арк. 15.
6. Там само.
7. Архів Одеської крайової організації НРУ. — Оп. 1. — Спр. № 1. — Арк. 26.
8. Одеса: Товариство мови // Культура і життя. — 1989. — 8 січ.
9. Архів Одеської крайової організації НРУ. — Оп. 1. — Спр. № 2. — Арк. 94.

Анотації

Козаченко О. Н. Идейные предшественники Народного Руха Украины в Одесском регионе.

На основе архивных материалов и данных местной прессы автор проанализировал национально-демократическое движение в Одесской области, которое стало одной из причин возникновения НРУ в регионе.

Kozachenko O. N. The ideological predecessors of People's Movement of Ukraine in Odessa region.

On the basis of the archived materials and data of the local press the author analyzed national-democratic motion in the Odessa area, which became one of the reasons of emerging of NRU in the region.

М. С. Кучерук

КОНЦЕПЦІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У БАЧЕННІ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ

Ключові слова: Народний Рух України, європейська інтеграція, євроатлантична інтеграція, НАТО, ЄС, США, президент, парламент, економіка, внутрішня політика, зовнішня політика.

Ключевые слова: Народный Рух Украины, европейская интеграция, евроатлантическая интеграция, НАТО, ЕС, США, президент, парламент, экономика, внутренняя политика, внешняя политика.

Key words: Narodny Ruh of Ukraine, the European integration, the Euroatlantic integration, the NATO, EU, the USA, the president, parliament, economy, internal policy, foreign policy.

Для України питання зовнішньої політики одне із найскладніших і найделікатніших. Тому є низка причин:

1) надбання незалежності лише два десятиріччя потому. На політичній карті світу нова держава — Україна — виникла

нещодавно. Але проблема в тому, що ні сама Україна, ні світ, так би мовити, «не звикли» до нового статусу, а саме: суверенності і незалежності. Тому по інерції Україну сприймають як частину Росії, як в самій Росії і інших державах, так і в самій Україні (щоправда, з кожним роком таких все меншає);

2) слабкість економіки і низький рівень життя громадян не дозволяють Україні вести самостійну гру на міжнародній арені. Залежність від іноземних донорів примушує державу приймати правила гри від тих, хто ці правила диктує;

3) відсутність однозначної позиції українських політиків, які певною мірою є виразниками прагнень населення. Дезорганізовані, дезорієнтовані громадяни України слабо уявляють свої інтереси і піддається на містифікації політиків, які обслуговують інтереси сусідніх держав. Українська нація знаходиться у стадії формування, тому українці особливо вразливі. Досі не створено зцаметнуючої ідеї нації і державотворення. Вже двадцять років залишаються без відповідей питання: хто ми? чого ми прагнемо? куди ми рухаємося?

Дилема «Схід — Захід», або «Європа — Росія» є однією із тих, які важко піддаються розв'язанню. Саме із зовнішньополітичною орієнтацією наші політики, митці і вчені, тобто вся інтелектуальна еліта нації (принаймні, більшість з них), чомусь пов'язують подальший шлях розвитку держави. В той час як та ж сама Росія, чи США, чи країни Європейського Союзу в першу чергу йдуть власним шляхом розвитку, вступаючи до різноманітних альянсів тільки в тій мірі, в якій це їм вигідно; тобто для вищезгаданих країн зовнішня політика покликана зберегти й примножити власні надбання. В Україні ж вважають, що, приєднавшись до того чи іншого зовнішньополітичного альянсу, ми створимо національне багатство.

Головна проблема — в нас самих. Мрійлива, занурена у себе, чутлива українська душа саме через свій потяг до різноманітних містифікацій не змогла виробити прагматичну позицію щодо самої себе і свого місця у світі. А тому ми й досі підмінємо поняття і плутаємо причини із наслідками, несуттєве сприймаємо за суттєве.

Причина тут — розвиток власної економіки, науки і продуктивних сил, наслідок — пошук найоптимальніших партнерів, які допоможуть нам зберегти і примножити національне ба-

гатство. Суттєве — розвиток власної промисловості, сільського господарства, науки тощо, що дозволить отримати найбільші прибутки, найвигодніші ціни; несуттєве — кому продавати нашу продукцію і в кого закупувати, лиш би це було вигідно в першу чергу нам.

Метою даного дослідження є вивчення позиції Народного Руху України щодо європейської та євроатлантичної інтеграції і практичної діяльності партії, спрямованої на втілення в життя програмних положень.

Тема відносин України із НАТО і ЄС, як вже було сказано, є однією із найактуальніших в наші дні, тому вона часто обговорюється в засобах масової інформації, які й використовувала авторка у своєму дослідженні.

І звісно ж, якщо поставлене питання про позицію Народного Руху України щодо європейської і євроатлантичної інтеграції, то використання джерел партійного походження — Програма, ухвали, заяви, звернення — є доречним.

Позиція Народного Руху України щодо курсу зовнішньої політики України однозначна: поглиблювати участь України у Раді Північноатлантичного співробітництва та Північноатлантичної Асамблеї, розвивати плідні відносини із Європейським Союзом із метою вступу до цієї організації [11]. Таким чином, НРУ вважає, що вирішальною для реалізації гарантій національної безпеки України повинна стати її інтеграція в Європейський Союз і НАТО. Про необхідність вступу до НАТО писав ще В. Чорновіл. Так, у статті «Чи буває НАТО занадто?» він висловив гасло: «Додому, в Європу!» [15, с. 19].

Ці постулати, що були викладені у Програмі редакції 1993 року, знайшли своє відображення і в наступних її редакціях — 1996 та 2001 років [14, с. 11–15]. Тобто позиція Народного Руху з цього питання не змінювалась і взагалі не зазнала жодних трансформацій.

Прослідкуємо ж історію взаємовідносин незалежної України із США та ЄС, а також позицію НРУ щодо зовнішньої політики, яку проводили уряди і президенти України протягом 1991–2009 років.

Початок відносинам між Україною і Європейським Союзом було покладено у 1994 році, коли сторони підписали Угоду про партнерство і співробітництво між Європейським Співтовари-

ством та його державами-членами та Україною [10, с. 5]. Підписання цієї угоди відображало головні пріоритети зовнішньої політики — повноцінну інтеграцію до європейського економічного, суспільно-політичного та культурного простору.

Того ж року було закладено і початок відносинам України із НАТО, коли Україна приєдналась до програми «Партнерство заради миру». З 1994 року українські Збройні сили брали участь у спільних заходах. З часу проголошення незалежності зміцнювався договорно-правовий зв'язок, а також особисті контакти військових.

Тож, юридично передумови для вступу до НАТО і ЄС були створені. Але половинчатість, така притаманна українським політикам, далася взнаки і тут.

У Програмі Народного Руху України вказано, що «зовнішня політика України має бути скерована на захист інтересів держави у світі, піднесення міжнародного авторитету, інтеграції у світове товариство як незалежної, впливової держави з давньою історією, яскравим національним характером, розвиненою економікою, потужними сировинними ресурсами та кваліфікованими продуктивними силами» [11]. З цього логічно виходить, що інтеграція України повинна підтримати її самодостатність як незалежної держави. На практиці ж виходило навпаки: українські політики своїми діями доводили, що вони прагнули набутися самодостатності шляхом приєднання України до зазначених міжнародних структур.

Зовнішня політика завжди є продовженням внутрішньої політики. Тому нам варто дослідити соціально-економічний розвиток України, які передумови були створені для європейської і євроатлантичної інтеграції.

Велику надію українці покладали на Леоніда Кучму, який переміг на президентських виборах 1994 року. Ця перемога позиціювалась як прихід до влади прагматика, реформатора і політика, здатного покінчити із сутичками між гілками влади і вивести країну із соціально-політичної кризи. Головне, чого очікували від президента — рішучих дій в економіці. Але, як зазначає Г. Касьянов, економіка залишалася бранкою політики, а сама політика занадто тісно перепліталася із специфічною економікою, що наклало свій відбиток на саму політику [7, с. 156].

На початку 1994 року групою українських економістів і фінансистів за участі експертів Всесвітнього банку і Міжнародного валютного фонду був розроблений перший план економічних реформ. Програма «Шляхом радикальних економічних реформ» була представлена президентом парламенту у жовтні 1994 року. Це був план швидкого і рішучого реформування економіки за сценарієм «шокової терапії», в якому створення основ ринкової економіки забезпечувалось рішучими структурними перетвореннями.

Програму парламент схвалив і невдовзі були здійснені певні кроки для її реалізації.

Ідеологія стартової програми економічної реформи полягала у швидкому досягненні макроекономічної стабілізації. Для цього планувалося створити широку соціальну базу ринкових реформ шляхом масової приватизації. Остання мала привести до виникнення широкого соціального прошарку приватних власників. У свою чергу, приватизація в кінцевому підсумку повинна була привести від переходу від директивної економіки до ринкової, в якій би діяли закони ринку, а не адміністративні вказівки планових органів [7, с. 158–159].

В середині 1990-х років була розгорнута програма сертифікатної (ваучерної) приватизації, яка повинна була створити в Україні клас власників-акціонерів. Г. Касьянов негативно оцінює цю ініціативу, вважаючи, що до складу приватних власників не ввійшла більшість населення, яке стало об'єктом обману і обкрадання [7, с. 159]. Почасти він правий, але ми повинні взяти до уваги той факт, що за капіталізму виживають найсильніші і найкмітливіші, ті, які покладаються в першу чергу на самих себе і не дозволяють себе обманювати. Це стосується як окремих індивідуумів, так і цілих держав.

У жовтні 1994 року була відкрита Міжбанківська валютна біржа і через півроку було введено єдиний обмінний валютний курс, який регулювався ринком. Це стало першим кроком до лібералізації і одночасного впорядкування валютного ринку України.

В січні 1995 року указом президента було дозволено створення фінансово-промислових груп (ФПГ) — холдингів, які об'єднували банки і промислові підприємства. Це створювало умови для формування і легалізації великого капіталу.

Одночасно були відпущені ціни, що дозволило стримати інфляцію.

Але, як це прийнято в Україні, економічні реформи виявилися половинчастими. Навесні 1995 року Л. Кучма оголосив про необхідність відмови від надмірного захоплення монетаристськими методами і закликав до побудови «соціально орієнтованої» ринкової економіки. В жовтні він проголосив курс на створення «української моделі» економічного розвитку, що означало посилення регуляторних функцій держави, посилення соціальних програм, захист внутрішнього ринку, державний контроль за цінами і посилення вертикалі виконавчої влади. Ці заяви викликали серйозний переполох серед міжнародних кредиторів і суперечності в команді реформаторів.

Незважаючи на те, що другого президента України критикують і звинувачують в авторитаризмі, роль цієї особистості ще буде гідно оцінена. Практично ні у президента, ні у його команди не було змоги реалізувати реформи у повному обсязі. Політичні рішення занадто часто зіштовхувалися з економічними і політичними інтересами різних груп впливу. Постійна боротьба за владу із парламентом. Протидія «лівих», які обслуговували інтереси компрадорської буржуазії. Вина за провал лежить передусім на лівих партіях, які гальмували впровадження реформ, так і в рівній мірі на тій частині населення, яка віддавала за них свої голоси. Та що й казати: велике число самих українців, що звикли до подачок і підкупів, не хотіли реформ, спрямованих на побудову економіки. Так українці вкотре, в першу чергу із власної ініціативи, натягнули на себе ярмо. Тільки це вже було не ярмо царизму чи більшовизму, це вже було ярмо бідності і національного приниження.

В результаті виникли серйозні деформації як в структурі самої влади, так і в політичній організації суспільства. Суспільство набуло демократичних рис тільки формально. Разом із зовнішніми ознаками демократії — партії, громадські організації, збільшення ролі представницької влади, розширення інформаційного простору — посилювалася тенденція до зосередження економічної і політичної влади в руках груп впливу. Це загальмувало розвиток цивілізаційного ринку, що, у свою чергу, стало на заваді європейській і євроатлантичній інтеграції.

Якщо влада виявила свою непослідовність у проведенні економічних реформ, то годі й було чекати послідовних і рішучих кроків у зовнішній політиці, яка, повторимось ще раз, є продовженням внутрішньої політики.

Захід по відношенню до України займав досить прагматичну позицію. Це й не дивно: у самому Європейському Союзі досить своїх власних проблем, тому він і не поспішав приймати до себе нового члена із возом негараздів. Починаючи з 1994 року Україна декілька разів порушувала питання асоційованого членства в ЄС (як перший крок на шляху до повноправного членства) і кожен раз отримувала такий список вимог щодо проведення реформ, що виконання всіх умов і реалізація всіх запропонованих програм зайняла б не одне десятиріччя. Тобто це була завуальована відмова, яка, проте, завжди супроводжувалася заявами про розуміння щирості намірів України і радість Європейського Союзу з приводу інтеграційних устремлінь нашої держави.

В січні 1996 року ЄС прийняв План дій по Україні. З вересня 1997 року почали роботу регулярні саміти Україна — ЄС. У червні 1998 року Л. Кучма своїм указом затвердив стратегію європейської інтеграції України, в якій членство в ЄС визначалось як довготривала стратегічна мета. План передбачав поглиблення співробітництва у галузях енергетики, торгівлі, інвестицій, науки, у технологіях. Це була розгорнута програма входження України у європейський простір [7, с. 127].

Шкода, що євроінтеграційні устремління України не зустріли належної підтримки зі сторони Європейського Союзу.

Україна була першою з країн СНД, яка підписала угоду про участь в програмі НАТО «Партнерство заради миру». Цим було покладено початок так званим «розширеним і поглибленим» стосункам з НАТО. В 1997 році в Мадриді сторони підписали хартію про особливе партнерство. В жовтні того ж року НАТО відкрило в Києві центр інформації і документації, а Україна відкрила представництво у штаб-квартирі НАТО, затвердивши в січні 1998 року там пост постійного представника. Про вступ України до НАТО до кінця 1990-х років мова поки що не велась [7, с. 124].

Відносини із США теж не були позбавлені суперечностей. У вересні 1996 року Сенат затвердив створення постійно ді-

ючої двосторонньої комісії на вищому рівні, яка мала на меті забезпечити постійний контакт і обмін думками зі стратегічно важливих питань.

Наприкінці 1990-х виникли серйозні суперечності із США: часто звучали сигнали про «нецільове використання» американської фінансової допомоги українськими державними чиновниками і про незадовільні умови для американського бізнесу в Україні.

Загострення стосунків України із США і холодна зустріч євроінтеграційних устремлінь кинула Україну в обійми Росії, яка цього очікувала.

2000 року Л. Кучма звільнив з посади міністра закордонних справ відомого своїми євроінтеграційними і євроатлантичними прагненнями майбутнього голову Народного Руху України Бориса Тарасюка. Але Борис Іванович собі роботу знайшов: він створив Інститут Євроатлантичного співробітництва, директором якого залишається і донині.

Інститут Євроатлантичного співробітництва є незалежною громадською організацією, діяльність якої спрямована на поглиблення євроатлантичної інтеграції України. На основі наукового аналізу ІЄАС прогнозує розвиток міжнародних відносин у цілому і зовнішньої політики України зокрема, виробляє практичні рекомендації, проводить інформаційно-просвітницькі заходи. Місія ІЄАС — сприяння євроатлантичній інтеграції України як передумови та гарантії сталої демократичної еволюції українського суспільства.

Так склалося, що Народний Рух України очолюють фахові дипломати.

Після трагічної загибелі В. Чорновола Народний Рух очолив Г. Удовенко. Головуючий 52-ю асамблеєю ООН, міністр закордонних справ, він зумів консолідувати навколо себе тих, хто був поряд із В. Чорноволом [3, с. 145]. Своєю мудрою і послідовною політикою Г. Удовенко зосередив діяльність Народного Руху України на державотворчій конструктивній роботі, відстоюючи в парламенті європейський вибір України, інтеграцію до євроструктур, проблеми української мови та культури.

Та скоро вік почав даватися взнаки, і Г. Удовенко почав шукати собі наступника. Вибір випав на Б. Тарасюка. Останній очолив Народний Рух у 2003 році.

Про вступ України до НАТО заговорили на початку 2000-х років. У травні 2002 року відбулося засідання Ради національної безпеки і оборони, на якому схвалили рішення вступу України до НАТО [13]. Під час візиту Л. Кучми до Польщі в квітні того ж року на запитання про наміри України щодо вступу до НАТО, президент відповів: «Запросіть нас, і ми вступимо» [9].

Рішення Ради національної безпеки і оборони України започаткувати процес приєднання до НАТО і прийняття стратегії приєднання України до НАТО привітав Народний Рух [6].

У середині травня 2002 року президент представив у парламенті стратегію економічного і соціального розвитку України на 2002–2011 роки «Європейський вибір». У документі ставилось питання про виведення комплексу відносин між Україною та Європейським Союзом на новий рівень — практичної реалізації насамперед економічних та соціальних завдань, пов'язаних з утворенням передумов вступу України до Європейського Союзу [2].

Скандал, який розгорівся навколо «Кольчуг», тоді став на заваді партнерським відносинам. Керівництво США і НАТО на Празькому саміті, який відбувся 21–22 листопада 2002 року, недвозначно дало зрозуміти, що з Україною вони справ не матимуть. Принаймні, поки президентом залишатиметься Л. Кучма. Наступні два роки ознаменувались різким похолодінням відносин між Україною і НАТО, США, ЄС і подальшим зближенням з Росією.

В аспекті зовнішньополітичного курсу України результати виборів 2004 року мали надзвичайно велике значення. «Помаранчева» революція внесла свої корективи до розвитку подій, і велика роль в ній належить Народному Рухові України. Як в 1989–1991 роках, так і в 2004 році піднялися великі маси українців. Хоча формально «помаранчева» революція асоціюється із В. Ющенком і блоком «Наша Україна», варто зауважити, що «Нашу Україну» створили ті, кому потрібні були політичні дивіденди. Всю ж роботу виконали прості українці, які повірили тоді в її життєздатність. І серед солдатів «помаранчевої» революції були рухівці.

Так описує роботу Б. Тарасюка під час революції В. Довгич, редактор часопису «Євроатлантика»:

«А де ж у цей самий час перебуває голова НРУ та член Комітету національного порядку Борис Тарасюк? В Українському домі. Подзвонити б йому — так глючить мобілка. Це раз. І друге: він саме веде черговий, щоденний брифінг для іноземного дипкорпусу. Посли з перших уст одержують інформацію про перебіг подій на Майдані й на прилеглих територіях Жовтогарячої революції. Йому асистує Оксана Шуляр із ІЄАС.

Так було. Системно. За винятком днів, коли він ураганно вилітав за кордон як представник кандидата на пост Президента України Віктора Ющенка.

Вже тоді було очевидним, що Тарасюк знову стане міністром закордонних справ України. Невдовзі, після перемоги «жовтогарячих» це й відбулося» [4, с. 45].

Після перемоги у «помаранчевій» революції В. Ющенко настала нова хвиля зближення із США, НАТО і Європейським Союзом.

8 лютого В. Ющенко призначив Б. Тарасюка міністром закордонних справ України. Проте друга каденція виявилася драматичнішою за першу. Хоча зробив він багато: досяг утворення двосторонньої комісії з демаркації українсько-російського кордону, переговорів з ЄС щодо спрощення візового режиму для українських громадян, забезпечив перехід України до інтенсифікованого діалогу з НАТО, відміну поправки Джексона — Веніка, надання Україні статусу країни з ринковою економікою, вступ України до СОТ [4, с. 45].

Навесні 2005 року відбувся візит В. Ющенко до США, під час якого президента супроводжував Б. Тарасюк. Цей візит ознаменував потепління у відносинах із Штатами.

Ось і всі успіхи «помаранчевої» команди у справі європейської і євроатлантичної інтеграції України. Надалі — відкрит назад, стрімке похолодання у відносинах між США і Європейським Союзом, нелегкий діалог із Росією.

Повторилася та ж сама історія, яка мала місце під час президентства Л. Кучми: гучні заяви з обох боків про стратегічне партнерство, перші кроки у напрямку лібералізації умов ведення бізнесу, хаотичні і невпевнені дії, внутрішньополітична криза і пов'язаний із нею застій у рухові на європейську і євроатлантичну інтеграцію. Україна була не до кінця послідовною у відносинах із США [12].

Після парламентських виборів 2006 року прем'єр-міністром був призначений В. Янукович, який доклав зусиль, щоб витіснити Б. Тарасюка з посади міністра закордонних справ — його просто не пускали до зали засідань уряду. Як результат, країна 5 місяців жила без міністра, аж поки не ухвалили А. Яценюка як компромісну фігуру.

Після цього випадку Народний Рух України повільно, але неухильно віддалявся від президента.

Відміна віз для громадян ЄС, США і Канади для в'їзду в Україну, яка відбулася навесні 2005 року, була сприйнята добре, проте вона не супроводжувалася відповідними рішеннями з боку країн Заходу [7, с. 437]. Найбільшим успіхом України на зовнішньополітичній арені стало підписання 2005 року торгових домовленостей, що сприяли розширенню доступу на ринки ЄС товарів текстильної і сталеварної промисловості, а також офіційне приєднання країни до Болонського процесу, напружене на створення єдиного простору у сфері освіти.

В той же час представники Євросоюзу ввічливо, але послідовно ухилялись від яких-небудь конкретних перспектив членства України в ЄС, хоча деякі політики з оточення В. Ющенка говорили про перспективи приєднання до ЄС в десятирічний термін.

Спроби приєднання до НАТО теж виявилися невдалими. Серія нечисленних, але добре спланованих і прекрасно розрекламованих акцій проти НАТО навесні — літом 2006 року, проведених Партією регіонів у південно-східних областях країни і в Криму, продемонструвала не тільки силу тодішньої опозиції, а й негативне ставлення населення України до перспективи приєднання до НАТО.

Згідно з даними соціологічних опитувань, проведених центром ім. О. Разумкова, з 2002 року радикально змінилося співвідношення прихильників і противників вступу до НАТО: якщо в 2002 році за вступ до євроатлантичного альянсу висловлювались 32 % опитаних і стільки ж проти, то в 2006 році число прихильників НАТО зменшилось до 17 %, а противників — збільшилося до 54 % [7, с. 440]. В такій ситуації перспективи вступу були досить малими, адже правила вступу до НАТО передбачають проведення консультативного референдуму — в першу чергу, цього має прагнути населення. Це незважаючи

на ряд позитивних сигналів з боку керівників НАТО: перехід НАТО до «інтенсифіцированного діалогу» з Україною з питань членства, спільна заява міністрів іноземних діл країн — членів альянсу з приводу плану членства, заява Генерального секретаря НАТО Я. Схеффера про «сигнал» для України з приводу вступу.

14 вересня 2006 року в Брюсселі В. Янукович одразу ж після засідання комісії «Україна — НАТО», посилаючись саме на результати соціологічних опитувань, заявив, що Україна не готова виконувати План дій щодо вступу України в НАТО [7, с. 440]. В той же час міністр іноземних справ А. Яценюк, який супроводжував прем'єра, зробив діаметрально протилежні заяви про готовність української влади співпрацювати з НАТО з питань вступу до альянсу. Криза влади 2006–2007 років і дострокові вибори до Верховної Ради восени 2007 року встановили паузу, яка змінилася активною пронатовською і про європейською риторикою нового уряду в січні того ж року і реальними діями в цьому напрямку. В лютому 2008 року керівники парламенту, уряду і президент направили до НАТО офіційне письмо про приєднання України до плану дій щодо членства в НАТО. В результаті робота парламенту була заблокована опозицією.

Заявою від 25 січня 2008 року Народний Рух вітав підписання звернення з боку української влади [5]. Водночас НРУ заявляв, що події у парламенті з блокування засідання Верховної Ради було нечим іншим, як відпрацюванням сценарію щодо дискредитації України перед демократичним світом.

Водночас Народний Рух України проводив велику працю з метою інформування населення України щодо НАТО.

За період свого існування ІЄАС організував та провів 94 заходи з інтеграційної тематики, серед яких міжнародні конференції, «круглі столи», громадські слухання, тренінги, форуми, експертні обговорення, семінари. Ці всі заходи проводилися як в столиці, так і в регіонах [8]. До проведення вищеперечислених заходів долучалися також і партійні рухівські структури. Так, наприклад, Одеська обласна організація Народного Руху 20 березня 2008 року провела обласну установчу конференцію національно-демократичних сил Одещини зі створення обласного комітету підтримки приєднання України до плану дій щодо

членства в НАТО [1, с. 156–157]. На цій конференції делегати вирішили створити обласний комітет підтримки приєднання України до плану дій щодо членства України в НАТО.

Те, що два голови Народного Руху України були фаховими дипломатами, не могло не зробити свій відбиток на позиції і політиці партії. Питання полягає в тому, чи це добре. Жодним чином не заперечуючи важливість професії дипломата, запитано: чи не занадто Народний Рух України захопився міжнародними справами?

Україна стане достатньою тільки шляхом розвитку власних продуктивних сил. Інтеграція України в європейські і євроатлантичні структури сама по собі самодостатності нашій державі не надасть.

Як показано в дослідженні, суперечливість, нерішучість і невміння визначити орієнтири власного розвитку стали на заваді. Така нерішучість у внутрішній політиці тягне за собою нерішучість у зовнішній політиці: Україна як маятник хитається то в сторону Росії, то в сторону ЄС і США.

Те, що Народний Рух України з самого початку свого виникнення проводить послідовну лінію на європейську і євроатлантичну інтеграцію, безперечно, робить йому честь. А ось те, що політики не спрямовують належних зусиль на економічно-соціальний розвиток, не робить честі ані владі, ані опозиції.

Джерела та література

1. Агромаков П. М. Відроджуймо українство вимогами до влади. — Одеса: Астропринт, 2009. — 200 с.
2. Гальчинський А. Альтернативи європейському вибору не існує // День. — 2002. — № 78. — С. 4.
3. Діденко Ю. В. Народний Рух у державотворчих процесах України (1989–2002). — Одеса: Астропринт, 2006. — 176 с.
4. Довгич В. Борис Тарасюк. Штрихи до портрета // Євроатлантика. Часопис Інституту євроатлантичного співробітництва. — 2000. — № 1. — С. 36–46.
5. Заява Народного Руху України щодо вступу України в НАТО // Провісники свободи, державності і демократії: Документи і матеріали. До 20-ї річниці створення Народного Руху України. — К.: Інститут історії України НАН України, 2009. — С. 403.
6. Заява Центрального Проводу Народного Руху України щодо невідкладності вступу України в НАТО // Провісники свободи, державності і демократії: Документи і матеріали. До 20-ї річниці

- створення Народного Руху України. — К.: Інститут історії України НАН України, 2009. — С. 343–344.
7. Касьянов Г. В. Україна 1991–2007. Нариси новітньої історії. — К.: Наш час, 2008. — 480 с.
 8. Куликова В. Інститут євроатлантичного співробітництва сприяє інтеграції України в Європу // Час Руху. — 2010. — № 3 (132). — С. 6.
 9. Поляков Л., Пашков М., Центр Разумкова. Украина — НАТО: тепло ... еще теплее? // Зеркало недели. — 2002. — № 17. — С. 1–2.
 10. Проблеми імплементації угоди про партнерство і співробітництво між європейськими співтовариствами та їх державами-членами та Україною // Парламент. — 2004. — № 5. — С. 5–25.
 11. Програма Народного Руху України — Режим доступу: <http://www.nru.org.ua/print/?id=10&t=program>.
 12. Солодкий С., Жлуктенко В. Список Ющенко // День. — 2005. — № 62. — С. 3.
 13. Солодучин О. Україна й НАТО: від співпраці до вступу // День. — 2003. — № 14. — С. 6.
 14. Тарасюк Б. І. Визначення зовнішньополітичних пріоритетів незалежної України в поглядах В'ячеслава Чорновола та програми НРУ // Народний Рух України: місце в історії та політиці. Матеріали VIII Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 20-річчю Незалежності України. — Одеса: Астропринт, 2011. — С. 11–15.
 15. Чорновіл В. Пульс української незалежності. — К.: Либідь, 2000. — С. 319.

Анотації

Кучерук М. С. Концепция внешней политики Украины в видении Народного Руха Украины.

В статье анализируется внешняя политика Украины, а именно — европейская и евроатлантическая интеграция, показывается связь между внутренней и внешней политикой государства. Показана позиция Народного Руха Украины.

Kucheruk M. S. The concept of foreign policy of Ukraine in vision of National Rukh of Ukraine.

In article the foreign policy of Ukraine, namely — the European and Euroatlantic integration is analyzed. In article communication between internal and state foreign policy is shown. The position of National Rukh of Ukraine is demonstrated.